

Următoarele două premii au fost atribuite Sofiei Rotaru (U.R.S.S.) și grupului „2+1” (Polonia), prima o cântăreață cu voce plină și un stil viguros, ceilalți deosebit de populari în Polonia.

Premiul special al membrilor polonezi ai juriului i-a fost acordat lui Chris Montez (S.U.A.), interpret agreabil, simpatic, dar fără alte calități deosebite, iar premiul pentru aranjament orchestral japonezului Hiroshi Miyagawa, autorul unor orchestrații ample, de mare efect. În fine, Pavel Barton (Cehoslovacia) a primit premiul presei, Irena Jarocka (Polonia) premiul publicului, iar solista feminină din grupul polonez „2+1” premiul fotografilor.

În acest palmares au rămas neincluși câțiva cântăreți care ar fi putut figura cu egală îndreptățire pe oricare dintre locuri. Mă refer la Radojka (Iugoslavia), cu un glas interesant, de culoare „închisă” și o evidentă știință a frazării, la Euson (Olanda), sensibil, discret, fără „efecte” emfaticе, la Daniel Velasquez (Spania), cu o voce amplă de tenor, la grupul „Corvina” (Ungaria), tineresc, original, plin de fantezie și antren, și în fine la Marina Voica, ale cărei calități de sericizitate profesională și de varietate a mijloacelor le cuncaștem cu toții. La „Ziua discului” Marina Voica a cântat *Stelele* de George Grigoriu și *O romantică fată* de Marius Țicu, iar la „Ziua poloneză” o melodie antrenantă a lui Wlodzimierz Korcz, căreia Ovidiu Dumitru i-a scris textul românesc (sub titlul *Dacă...*), iar Iosif Hastreiter un aranjament de frumoasă ținută. Succesul ei de public a fost indiscutabil, o seamă de impresari și de reprezentanți ai unor case de discuri din diferite țări s-au declarat interesați să mențină cu ea un contact în continuare, dar... juriul a fost de altă părere. Este un risc pe care îl comportă orice participare la un concurs.

În ansamblu, atât palmaresul (în majoritate) cât și reacția publicului (de asemenea în majoritate) a

confirmat o dată mai mult preferința pentru vocile frumoase, cu ambitus larg, cu acute puternice, însoțite de o frazare expresivă, de o prezență scenică atrăgătoare și de o gestică firească. Ca membru în juriu, am putut constata personal această orientare, cu prilejul diferitelor votări.

Simultan cu Festivalul, a avut loc la Sopot un Tîrg internațional al discului, la care casa românească „Electrecord” a avut un stand propriu. La diferite unități specializate din localitate s-au vîndut discuri românești, de un interes deosebit bucurîndu-se, în mod firesc, discoul Marinei Voica, prezentă la concurs. La fel ca celelalte case care au luat parte la Tîrg, „Electrecord” a organizat un panou special dedicat cântăreței care ne-a reprezentat la Festival. La acest stand, Marina Voica a avut întîlniri cu publicul, acordînd autografe pe discurile sale. Tot aci au avut loc și convorbiri cu diferiți delegați ai altor case de discuri, interesate să inițieze sau să lărgească relațiile comerciale cu România în acest domeniu specific, de care răspunde întreprinderea de comerț exterior „Cipexim”, de asemenea reprezentată la stand.

După cum se poate conchide, Festivalul și Tîrgul de la Sopot au constituit prilejuri binevenite pentru afirmarea în continuare a muzicii ușoare românești și a discului românesc pe plan internațional. Participarea țării noastre la ambele manifestări a trezit un interes confirmat în permanență cu prilejul contactelor pe care grupul nostru le-a avut cu numeroase personalități din domeniul artistic și economic, prezente la Sopot. Iar felicitările călduroase ce ne-au fost adresate în ziua de 23 August — care a coincis cu penultima zi a Festivalului — au demonstrat o dată mai mult prestigiul de care se bucură astăzi România în lumea internațională.

Edgar ELIAN

Mișcarea muzicală de amatori în R. P. Bulgaria

Înapoindu-mă dintr-o vizită de documentare cultural-artistică, efectuată în R.P. Bulgaria, aș dori să consemnez în rândurile ce urmează, cu deosebire câteva aspecte privind mișcarea muzicală de amatori în țara vecină și prietenă, mișcare stimulată în acest an jubiliar de sărbătorirea a trei decenii de la victoria revoluției socialiste bulgare.

La Sofia am participat la repetițiile unor valoroase formații corale de amatori (Corul bărbătesc „Gusla”, Corul mixt „Vladimir Maiakovski”, Corul mixt „Gheorghe Kirkov” — formații care au dobîndit laurii unor importante concursuri internaționale). Tot în acest frumos oraș am avut prilejul să asist la repetițiile unei prestigioase formații corale profesioniste, Capela de Stat din Sofia, iar la Institutul pentru mișcarea artistică de amatori, am avut o interesantă discuție cu Ana Tricikova, directoarea acestei instituții precum și cu Donka Bosadjieva

— specialistă în problemele muzicii corale, care s-a referit pe larg la amploarea, repertoriul, calitatea artistică interpretativă, pregătirea dirijorilor, colaborarea cu creatorii și instituțiile profesioniste, festivaluri și concursuri ale mișcării corale de amatori din Bulgaria. Vizionînd la Opera din Sofia un spectacol cu *Tosca*, alături de valoroșii soliști bulgari, în distribuția acelei seri am urmărit cu emoție și mîndrie, evoluția baritonului român Octav Enigărescu care, în rolul lui Scarpia a cucerit exigentul public sofiot.

Continuîndu-mi călătoria, am poposit cîteva zile în orașele Plovdiv și Varna, unde am participat, alături de alți dirijori și compozitori invitați din diferite țări, la desfășurarea celei de a patra ediții a Concursului Republican al formațiilor corale de amatori.

În R.P. Bulgaria activează un număr impresionant de formații corale de amatori, 5816, de toate tipurile și genurile (coruri mixte, coruri pe voci egale, grupuri vocale, formații camerale, coruri de tineret, pionierești și școlărești, coruri muncitorești și să-

tești, corale orășânești reprezentative etc.), toate îndrumate de un for unic specializat: *Institutul pentru mișcarea artistică de amatori din Sofia*. Munca de îndrumare muzicală în cadrul acestui institut este desfășurată de 5 specialiști: 2 pentru muzică corală (coruri clasice și coruri populare), unul pentru formații simfonice, cite unul pentru muzică ușoară — estradă și populară. În afara acestui colectiv restrâns salariat, mai activează un colectiv obștesc format din 62 persoane, specialiști aparținând tuturor instituțiilor interesate în buna desfășurare și prosperare a activității muzicale de amatori. De asemenea, mai funcționează un birou operativ, alcătuit din 22 de persoane, reprezentanți ai Uniunilor de creație și Organizațiilor de masă, care, sub îndrumarea directorului Institutului acționează direct și cu maximum de eficiență în ce privește calitatea tematică și artistică a repertoriilor (editare-difuzare), elaborarea unui sistem unitar al organizării spectacolelor, festivalurilor și concursurilor naționale, participarea la manifestări internaționale etc. De o deosebită atenție în cadrul institutului, în ce privește îndrumarea artistică, se bucură dirijorii de cor, care sînt retribuiți din fondurile de stat pentru cele 18 ore pe care le prestează săptămînal în cadrul formațiilor. În orașul Plovdiv funcționează periodic și sistematic un Centru de pregătire a dirijorilor de cor, ale cărui colocvii (organizate trimestrial) sînt conduse de cele mai prestigioase personalități muzicale din R.P. Bulgaria. De asemenea, la Conservatorul din Sofia funcționează o secție de dirijat coral cu durata de un an, unde sînt selecționate tinere talente din întreaga țară.

Merită semnalat în mod deosebit faptul că, anual, numeroase formații corale de amatori din Bulgaria, bineînțeles cele mai valoroase, riguros selecționate, sînt prezente la aproape toate manifestările internaționale destinate acestora (Cork — Irlanda, Longcöfen — Anglia, Arezzo și Gorizia — Italia, Debrecin — Ungaria, Tallin — Estonia, Zelin — Jugoslavia, ș.a.).

Concursul Republican al formațiilor de amatori se organizează în R.P. Bulgaria, cu regularitate, o dată la 5 ani, manifestarea devenită tradițională fiind apreciată de un public larg și competent, constituie un puternic prilej de stimulare și verificare a stadiului artistic-interpretativ al mișcării artistice de mase. Ediția din acest an a acestui concurs, după fazele preliminare, a angrenat în etapa finală 342 formații corale repartizate astfel: 72 formații pionierești, 22 corale reprezentative ale picnierilor și școlarilor, 39 coruri de tineret din licee, 11 coruri sâtești de tip clasic, 17 grupuri corale, 115 coruri ale întreprinderilor și instituțiilor din orașe. Majoritatea formațiilor care au evoluat, deși compuse din 80—100 persoane, au oferit o sonoritate compactă, densă, amplă, nuanțată, o adevărată încîntare pentru spectator. În cadrul concursului, fiecare formație a prezentat obligatoriu cite 5 piese, dintre care una aparținînd repertoriului universal — începînd cu sec. XVI—XVII și pînă în zilele noastre — o lucrare din creația corală rusă și sovietică și trei piese din creația compozitorilor bulgari

(piese lirice sau cîntece de masă, prelucrări de folclor sau de inspirație proprie) în toate, abundînd o mare varietate tematică.

Un element relevabil l-a constituit alegerea repertoriului. Fiecare formație a prezentat lucrări corale în raport cu potențele sale interpretative, cu specificul genului pe care îl reprezenta. Am audiat în cadrul concursului citeva sute de lucrări corale, unele aparținînd celor mai valoroși creatori ai genului (Gheorghe Dimitrov, Todor Popov, Alexandru Tanev, Victor Raicev, Filip Cutev, Nicolae Stoikov, Liubomir Pipcov, Krasimir Kiurkeinski ș.a.), lucrări puternic inspirate din trecutul de luptă al poporului bulgar sau din realitatea contemporană socialistă, piese corale de o mare diversitate tematică a conținutului și stilului într-o desăvîrșită elab. rare a formei. Multe din ele au impresionat printr-o înaripată linie melodică, puternic influențată de melosul popular autohton, prin folosirea alternativă a ritmurilor clasice specific bulgărești, prin tratarea modală armonic-policronică (în special a cîntecelor de inspirație folclorică) etc. Alături de lucrări ale patrimoniului coral bulgăresc, pe scena concursului au răsănat cîntece aparținînd celor mai diferite școli naționale de creație a genului: de la Hassler, Gastoldi, Monteverdi, Lassus, Händel, Palestrina, Schumann, Bartholdy, la Brahms, Poulenc, Stravinski, Bartok, Britten, Rachmaninov, Ceaikovski, Șostakovici, toate într-o interpretare adecvată, la un bun nivel tehnic, cu expresivitate și înțelegerea deplină a stilului.

În afară de capitala țării, mișcarea corală de amatori din Bulgaria a cunoscut o perpetuă ascensiune și înflorire și în alte centre ca: Burgas, Varna, Russe, Tuluhin, Plovdiv, Iambol, Stara Zagora, orașe în care activează permanent numeroase formații corale, multe atingînd un nivel profesionist de interpretare. Nivelul artistic deosebit pe care l-au atins formațiile corale bulgărești se datorează în bună măsură unor renumiți dirijori, personalități marcante ale vieții muzicale (Vasil Ștefanov, Mihail Anghelov, Vasil Arnaudov, Zahari Mednicarov, Samuil Vidas, Stoian Krarev, Vera Abadjieva, Bogdana Popova, Liba Ghinleva, Hristo Nedelcov, Marin Cicnev, Anghel Manolov ș.a.) care se află într-o strînsă colaborare cu coriști amatori, îndrumîndu-i cu multă dragoste și probitate profesională. Merită relevat faptul că, în cadrul mișcării corale de amatori din R.P. Bulgaria, activează ca dirijori foarte mulți tineri și femei, majoritatea formați la Conservatorul din Sofia.

Organizarea Concursului Republican, din acest an jubiliar, al formațiilor corale din R.P. Bulgaria a fost impecabilă sub multe aspecte: respectarea cu strictețe a programului alcătuit cu minuțiozitate, competența juriului (format din persoane de strictă specialitate) etc.

În final, peste 50 de formații au obținut medalii de aur — un fapt concret ce atestă nivelul superior de interpretare și seriozitatea cu care formațiile au întîmpinat prestigiosul concurs Republican al corurilor de amatori din ediția acestui an, manifestare grandioasă ce reflectă cu prisosință grija pe care

forurile conducătoare de partid și de stat o manifestă față de arta corală bulgară, pentru perpetuarea și valorificarea prestigiului și resurselor acesteia.

Gheorghe C. IONESCU

Festivalul de la Salzburg 1974

I

Anotimpul n-a fost prea generos, în acest an, cu festivalul de vară de la Salzburg. Dacă cele aproape o sută și cincizeci de mii de bilete de intrare vândute la recitalurile, concertele, spectacolele lirice și dramatice programate au acoperit doar în parte cheltuielile fabuloase ale manifestării, ploaia și negurile prea de timpuriu prevestitoare de toamnă au acoperit în întregime, și multe zile de-a rândul, orașul plin de străini și de austrieci veniți, din toate colțurile țării lor, la acest festin de artă celebru în lumea întreagă.

Se pare, însă, că de astă dată festinul a satisfăcut mai puțin publicul ca în anii precedenți. Și nu numai pentru prețul ridicat al accesului în marea și mica sală de festivități sau la Mozarteum — prețuri de altfel dublate și chiar triplate în ultimul moment de comerțul ilicit practicat de traficanți cu biletele —, ci și pentru că, așa cum afirmă presa vieneză în cronicile sale și în bilanțul final, conducerea artistică prezintă semnele îngrijorătoare ale unei anchilozări.

Anchilozarea acestora s-ar manifesta, după părerea criticilor în graba pregătirii unora din spectacolele lirice, de către Karajan — ținta în continuare a cronicarilor austrieci! —, cu artiști sosiți în ultima clipă și supuși astfel unor obositoare repetiții nocturne, de câte cinci și șase ore, cu distribuții neomogene, alcătuite după capriciile de moment ale dirijorului, care face parte din comitetul de organizare și direcție al festivalului.

Au fost, după cum se vede, acuzații grave, deși doar parțial întemeiate.

II

Prilejul maximei nemulțumiri l-a oferit, pare-se, spectacolul operei *Flautul fermecat* de Mozart, în regia italianului Giorgio Strehler și sub conducerea muzicală a lui Karajan. Interesul manifestat de public a fost atât de mare, încât nu s-au mai găsit bilete — nici la prețurile de speulă ale pieței negre — cu două săptămâni înainte. Fără invitație, rămâneam și eu în mulțimea ce se strânsese în fața noului Festspielhaus, să zgribulesc în jilava noapte alpină. Inarmat cu ea, am putut urmări spectacolul, feeric montat și executat cu uluitoare precizie și acuratețe de orchestra Filarmonicii din Viena, dar ointat de soliștii vocali cu mai puțină finețe decât o presupune tradiția salzburgheză a interpretării lui Mozart.

Dacă în rolul lui Papageno, baritonul Hermann Prey n-a fost mai prejos de Fischer-Dieskau, cu care publicul festivalului și criticii se obișnuiseră în ultimii ani, Pamina interpretată de Edith Mathis, Tamino al lui Rebé Kollo, Sarastro al lui Peter Meven și Regina nopții a coloraturii Edith Gruberova au întrunit prea puține adevizuni. Am remarcat pe scenă o oarecare nesiguranță, chiar stinghereală, pe care regizorul pare s-o fi prevăzut și a căutat s-o scuze sau cel puțin s-o explice, încă înainte de spectacol, declarînd presei că *Flautul fermecat* „e prea mare și prea profund, iar timpul de repetiții mult prea scurt pentru a putea fi socotite soluționate toate aspectele și amănuntele unui spectacol fără cusur“.

Karajan a împărtășit această opinie a colaboratorului său, dar spectacolul nu se putea amîna și „cusururile“, de care vorbise Strehler, au fost evidente, deși nu întotdeauna supărătoare, la spectacol.

Numai că, la Salzburg, muzica și interpretarea ei, îndeosebi cînd este vorba de Mozart, geniul locului, nu suferă aproximațiile. Ea tinde, cum afirma Hugo von Hofmannsthal, „spre absolut“.

III

Comemorarea lui Hofmannsthal, de la a cărui naștere s-au împlinit în 1974 o sută de ani, a constituit una din preocupările organizatorilor ediției din acest an a festivalului de la Salzburg. Poet, dramaturg, eseist, el a fost nu numai unul din creatorii festivalului, ci și autorul libretelor citorva din cele mai importante opere ale lui Richard Strauss, ca *Elektra* (1908), *Cavalerul rozelor* și *Ariadne în Naxos* (1910), *Femeia fără umbră* (1914) etc. Ultima din ele a fost prezentată în premieră pentru Salzburg, în sala mare a noului Festspielhaus, sub bagheta lui Karl Böhm și în regia lui Günther Rennert. Rolul titular i-a fost încredințat cîntăreței Leonie Rysanek, o artistă stăpînă pe vocea și expresia sa, atingînd culmi remarcabile ale intensității dramatice. A și fost ovaționată, la fel ca Böhm și filarmonicii vienezi, de publicul ridicat în picioare.

N-am rămas însă cîtuși de puțin convinși că scenografia lui Schneider-Siemssen a contribuit în vreun fel la înțelegerea de către spectatori a acestei povești simbolist-expresioniste, situată în ambianța monocromă a unor draperii, fără vreun detaliu, fără prea multă evoluție în scenă, ci doar cu jocurile de reflectoare atât de dragi, nu demult lui Wieland Wagner și atât de puțin agreate de spectatori și artiști deopotrivă. Franz Endler, criticul muzical al ziarului central *Die Presse*, s-a exprimat de astă dată în termeni de-a dreptul violenți despre „kitschul“ montării, deplîngînd nerealizarea a celui spectacol integral pe care, în concepția lui Strauss și Hofmannsthal, opera îl presupune.

Am văzut ziua următoare, în fosta casă a lui Hermann Bahr, eseist și critic teatral, care a exprimat o întregă epocă în scrierile sale — cea cunoscută sub eticheta de *Jugendstil* —, expoziția comemorativă Hugo von Hofmannsthal, organizată de fundația Max Reinhardt. Am fost condus chiar de văduva lui Reinhardt, doamna Thimig, care mi-a arătat schițele de decor ale autorului, cu observații